

Boekbespreking

ELIAERTS, C., *Constructief sanctioneren van jeugddelinquenten. Een commentaar bij vijf jaar werking van BAS!*, VUB Press, 2002, 293 p.

Zoals de titel reeds aangeeft, werd dit boek uitgegeven naar aanleiding van het vijfjarig bestaan van BAS!, de 'begeleidingsdienst voor prestaties van opvoedkundige of filantropische aard van het gerechtelijk arrondissement Brussel', opgericht in 1995. Deze dienst zorgt voor de begeleiding van Nederlandstalige jongeren in het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde. In dit boek wordt een aantal bijdragen weergegeven door personen die betrokken zijn in de dagdagelijkse praktijk van BAS!, alsook door leden van de vakgroep Criminologie van de VUB, die van bij de start van de dienst nauw betrokken zijn geweest. Het is een voor een breed publiek toegankelijk boek, waarbij per hoofdstuk verschillende thema's aan bod komen.

Een alternatief voor het alternatief? Bedenkingen bij de alternatieve afhandeling van minderjarige daders, vanuit historisch perspectief.

JENNEKE CHRISTLAENS beschrijft de ontwikkeling van het jeugdbeschermingsrecht, alsook de alternatieven die doorheen de jaren werden aangeboden. Zij stelt dat steeds praktijken zijn ontwikkeld die een alternatief bieden wanneer men de negatieve effecten van de Jeugdbeschermingswet wil ontwijken. De alternatieven zijn volgens haar constructief, maar er moet verder worden nagedacht in hoeverre deze alternatieven een zelfstandige reactie (kunnen) vormen en in hoeverre het proportionaliteitsbeginsel in rekening moet worden gebracht.

BAS! en de praktijk inzake alternatieve sancties

HANS DEPOORTERE biedt een blik op de praktijk van de gemeenschapsdienst en de leerprojecten. Vooreerst wordt kort de geschiedenis van BAS! en het ontstaan van de verschillende projecten geschetst. Vervolgens wordt aan de hand van een praktijkvoorbeeld uitgelegd wat een gemeenschapsdienst en het leerproject 'Omgaan met drugs' inhouden. Het recent opgestarte 'Mag Da?-project' wordt kort toegelicht: het doel is de jongere een zicht te geven op de oorzaken en gevolgen van delicten. Slechts enkele jongeren namen tot nog toe deel aan het project, aangezien het nog onvoldoende bekend is. Voorts wordt een aantal bedenkingen geuit met betrekking tot de relatie tussen straffen en opvoeden en wordt op basis daarvan de eigen praktijk kritisch getoetst.

BAS! en de praktijk inzake herstelbemiddeling

FERDY HENCKENS stelt de praktijk van de herstelbemiddeling voor. Eerst worden de ontwikkeling van de praktijk en de theoretische achtergrond van het project beschreven. Vervolgens wordt aangegeven hoe een bemiddelaar concreet te werk gaat en welke procedure hierbij gevolgd wordt. De vrijwilligheid van deelname, de essentie van de bemiddeling, de positie van de bemiddelaar, de plaats van de

bemiddeling, de sepotgarantie en indicaties voor bemiddeling worden nader besproken. Ook wordt een overzicht gegeven van de dossiers waarvoor een bemiddeling in overweging werd genomen en uitgevoerd. Het concrete verloop van een bemiddeling wordt aan de hand van voorbeelden toegelicht, waarbij tevens kritische bedenkingen worden geformuleerd.

Drie jaar onderzoek naar de toepassing van alternatieve sancties in het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde

RACHEL VANDERHAEGEN en CHRISTIAN ELIAERTS geven de resultaten weer van een driejarig onderzoek, waarbij de praktijk van de gemeenschapsdienst (werkprestatie) en het leerproject 'omgaan met drugs' werden bestudeerd. In een eerste luik werden kwantitatieve gegevens verzameld over de afhandeling van misdrijven op niveau van de jeugdrechtbank. Hieruit blijkt dat de jongeren de prestaties grotendeels positief afronden, dit wil zeggen dat ze hun gemeenschapsdienst correct uitvoeren. De evaluatie van de leerprojecten ligt wat moeilijker, omdat de vraag rijst aan welke criteria het al dan niet slagen moet worden verbonden. In een tweede luik werden kwalitatieve interviews afgenomen met zeven jongeren die een werk- of leerproject doorliepen. Bovendien draaide de onderzoekster mee in de praktijk, waardoor ze in contact kwam met jongeren. De jongeren staan veelal positief tegenover de projecten, al zijn er enkele knelpunten zoals de lange tijd vooraleer een gerechtelijke beslissing volgt, het minder aangename contact met de ordediensten, de link met het delict bij de werkprestatie en de mogelijkheden van de sancties voor allochtone jongeren en voor jongeren met een crimineel verleden.

BAS! en de rechten van de jeugddelinquenten

ELS DUMORTIER gaat na in hoeverre BAS! in zijn werking de rechtswaarborgen voor jongeren respecteert. Wat betreft de werkprestatie en leerprojecten stelt ze dat er moet worden gewerkt aan een wettelijke basis opdat duidelijkheid ontstaat over wie een dergelijke sanctie kan opleggen, over het aantal uren en de inhoud van de sanctie, het verzekeren van een kwaliteitsvolle rechtsbijstand en de rechtspositie van de jongere.

Wat betreft de herstelbemiddeling wordt dezelfde bedenking gemaakt, namelijk dat een wettelijke regeling vereist is om te komen tot duidelijkheid over het niveau van implementatie, de rol van de bemiddelaar, het vermoeden van onschuld, het proportionaliteitsbeginsel, de rechtsbijstand en de invloed van de herstelovereenkomst op het verdere verloop van de gerechtelijke procedure. BAS! heeft steeds voorzover mogelijk deze rechtswaarborgen voor ogen gehouden en toegepast in zijn werking.

Constructief sanctioneren en de hervorming van de Wet op de jeugdbescherming

CHRISTIAN ELIAERTS besluit ten slotte met de link tussen constructief sanctioneren en de hervorming van de Wet op de jeugdbescherming. Hierbij verwijst hij naar de debatten die reeds zijn gevoerd bij het zoeken naar antwoorden op delinquent gedrag door jongeren, herstelrecht en praktijkervaringen (zoals die onder meer door BAS! zijn aangegeven).

Dit boek biedt zowel een theoretische als een praktijkgerichte blik op BAS! en de verschillende 'alternatieve afhandelingsvormen', zoals die door BAS! wor-

den toegepast. Enerzijds krijgt de lezer een concrete blik op de praktijk: hoe verloopt een gemeenschapsdienst (werkprestatie), leerproject of bemiddeling? Wie neemt eraan deel? Op welk niveau wordt het toegepast? Anderzijds zijn theoretische bedenkingen voorhanden, vooral betreffende de rechtswaarborgen voor de betrokken jongeren en de historische ontwikkelingen van wetgeving en alternatieve praktijken.

De meerwaarde van dit boek ligt mijns inziens in het feit dat de lezer een duidelijk zicht krijgt op een welbepaalde praktijk (die van BAS!), wat een bruikbare inleiding biedt voor personen die meer willen weten over de inhoud van deze afhandelingsvormen. Bovendien gaat men kritische bedenkingen op de eigen praktijk niet uit de weg. Het onderzoek voorgesteld door VANDERHAEGEN en ELIAERTS biedt vergelijkingspunten met ander onderzoek en wordt zo ingebed in een ruimere context, wat ook aan de praktijk van BAS! een ruimer kader biedt. Er wordt geen overzicht gegeven van alle alternatieve afhandelingsvormen, wat ook niet de opzet van het boek is. Wel wordt een beeld gegeven van de praktijk van BAS!, die in een ruimer kader wordt geplaatst en waarbij kritische bedenkingen worden geformuleerd.

Enkele vragen en bedenkingen rijzen bij het lezen van het boek: het is vooral een dadergerichte invalshoek, waarbij hoofdzakelijk de rechtswaarborgen van de jongere in vraag worden gesteld. Wat met de rechten voor het slachtoffer? Denken we bijvoorbeeld aan de rechtsbijstand van de advocaat, die ook voor een slachtoffer gratis moet kunnen zijn. De vrijwilligheid van de deelname brengt ook voor een slachtoffer een heleboel emoties en vragen teweeg. Langs de andere kant zou het interessant zijn na te gaan in hoeverre de rechtswaarborgen voor jongeren toch kunnen worden gewaarborgd nu men weet dat het nieuwe jeugd(sancctie)recht er waarschijnlijk niet komt: hoe moet men dan verder in de praktijk?

Dit boek biedt alvast een aantal kritische bedenkingen, evenals praktijkgerichte oplossingen, die een aanzet vormen voor het verdere verloop van het debat rond het jeugdrecht, en inspireert tot het verder nagaan van knelpunten, vragen en oplossingen. Het is het lezen waard voor allen die geïnteresseerd zijn in een concrete praktijk van alternatieve afhandelingsmogelijkheden.

Inge VANFRAECHEM

VOOR RECENSIE AANGEBODEN BOEKEN

- DE SMET, B., *Deskundigenonderzoek in strafzaken*, in A.P.R., Antwerpen, Story-Scientia, 2001, 373 p.
- VANDER BEKEN, T., VERMEULEN, G., STEVERLYNCK, S. en THOMAS, S., *Finding the Best Place for Prosecution*, Antwerpen, Maklu, 2002, 91 p.
- VERMEULEN, G., VANDER BEKEN, T., DE BUSSEER, E. en DORMAELS A., *EU Criminal Records Database*, Antwerpen, Maklu, 2002, 91 p.
- VAN DEN BERGE, Y., *Uitvoering van vrijheidsstraffen en rechtspositie van gedetineerden*, Gent, Larcier, 2002, 295 p.